

Kopsavilkuma dokuments par saliedētas sabiedrības diskusijām Kurzemē

9.-24.oktobris, 2019

Aizpute, Dundaga, Kuldīga, Liepāja, Saldus, Talsi, Ventspils

Saturs

Ievads	3
1. tēma: Uzticēšanās	5
1. Nevienlīdzība, negodīgums un diskriminācijas	6
2. Profesionalitātes, kompetenču trūkums	7
3. Zemas komunikāciju prasmes un diskusiju kultūra	8
4. Pozitīvu piemēru trūkums	8
5. Iedzīvotāju zema iesaiste, līdzdalība valsts pārvaldē	8
6. Atbildības neuzņemšanās	9
2. tēma: Nacionālā identitāte	10
1. Nācija vai etnoss?	10
2. Patriotisma trūkums	11
3. Identitātes zaudēšana	12
3. tēma: Latviešu valoda	14
1. Valoda kā vērtība un piederības veicinātāja	14
2. Valodas nezināšana	15
3. Valodas lietojamības kvalitāte	15
4. tēma: Pilsoniski aktīva sabiedrība/ demokrātijas kultūra	17
1. Neaktīva sabiedrība	17
2. Padomju laika mantojums	18
3. Informācijas aprites un sadarbības nepietiekamība	19
4. Demokrātijas kultūras trūkums/neizpratne	19
5. Nepietiekams valsts/pašvaldības atbalsts un ne gana labvēlīga vide	20
6. Droša informatīvā telpa	20
5. tēma: Migrācija/imigrācija	22
1. Negatīvi pieņēmumi (stereotipi)	22
2. Uzticēšanās trūkums un bailes no svešā	23
3. Informācijas un atbalsta trūkums	23

Ievads

Šis kopsavilkuma dokuments satur informāciju par iedzīvotāju viedokļiem, paustajiem izaicinājumiem un risinājumiem saistībā ar piecām diskusiju tēmām no 9 diskusijām, kas notika 7 Kurzemes pilsētās un ciemos, kā arī iekļauj Latvijas Universitātes Biznesa un Vadības fakultātes maģistra studiju programmas „Sabiedrības vadība” 1.kursa studentu viedokļus.

Diskusijas organizēja biedrība „Kurzemes NVO centrs” līdzdarbības līguma ietvaros ar Latvijas Republikas Kultūras ministriju ar mērķi apzināt iedzīvotāju viedokļus Pilsoniski aktīvas un saliedētas sabiedrības politikas pamatnostādņu izstrādes sagatavošanai plānošanas periodam 2021-2027.

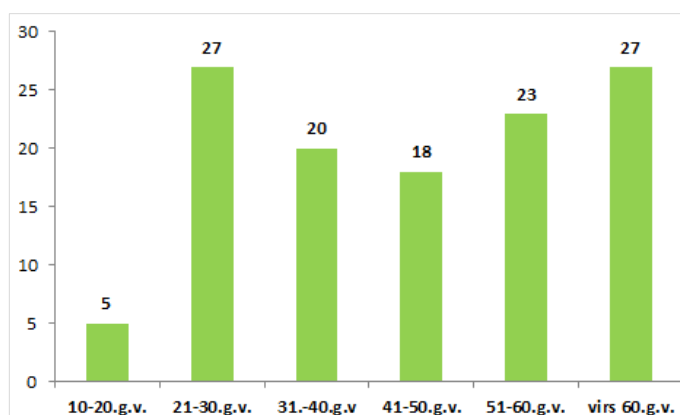
Viedokļu izziņāšanas diskusijas Kurzemē notika no 9.-24.oktobrim 2019. gadā, pārklājot visu Kurzemes teritoriju un tām notiekot abās Latvijas Republikas pilsētās, visos trīs reģionālajos attīstības centros, kā arī citās apdzīvotās vietās.

Katrā diskusijā piedalījās 7-22 dalībnieki. Kvalitatīvākās un dziļākās diskusijas izvērtās grupās, kuru dalībnieku skaits bija līdz 15 dalībnieku. Faktiski visās diskusijās atkārtojās gana daudz vieni un tie paši viedokļi, dalībnieku fiksētie izaicinājumi un priekšlikumi, kas liecina, ka iedzīvotāji Kurzemē uz piedāvātajām 5 diskusiju tēmām skatās vienoti. Sabiedrības kopējais viedoklis ir vienots. Šajā kopsavilkuma dokumentā katrai no piecām diskusiju tēmām ir izveidotas līdzīgo, sabiedrībai svarīgo, tēmu apakšdalījums, tādējādi grupējot visās grupās līdzīgi izskanējušos viedokļus. Ar katras diskusiju grupas individuālo apkopojumu var iepazīties šī kopsavilkuma dokumenta pielikumos.

Kopā diskusijās piedalījās 120 cilvēki, no tiem 14 (jeb 13 %) mazākumtautību pārstāvji un 3 Eiropas brīvprātīgā darba veicēji.

- Aizputē: 25 dalībnieki (2 diskusijas)
- Saldū: 10 dalībnieki, tai skaitā 1 mazākumtautību pārstāve
- Dundagā: 9 dalībnieki
- Kuldīgā: 7 dalībnieki, tai skaitā 1 mazākumtautību pārstāve
- Liepājā: 22 dalībnieki, tai skaitā 10 mazākumtautību pārstāvji
- Talsos: 13 dalībnieki
- Ventspilī: 22 dalībnieki, tai skaitā 2 mazākumtautību pārstāvji
- Latvijas Universitātes Biznesa un Vadības fakultātes maģistra studiju programmas „Sabiedrības vadība” 1 kurss: 12 dalībnieki

Diskusijās piedalījās 93 sievietes un 27 vīrieši, taču dalībnieku iedalījums pēc to vecuma struktūras ir līdzīgs – visvairāk dalībnieku bija vecuma grupā 21-30 un virs 60.g.v.

att.1. Kurzemes diskusiju par saliedētu sabiedrību dalībnieku iedalījums pēc vecuma grupām

Lai iedzīvotāju paustos viedokļus būtu vieglāk pārskatīt, kopsavilkuma dokuments strukturēts atbilstoši tēmām, tajās apkopojot diskusiju dalībnieku kopējos novērojumus, izaicinājumus un risinājumus. Vairākas no izteiktajām domām var attiecināt uz dažādām diskusiju tēmām, ir savstarpēji saistītas un uz saliedētības politiku būtu attiecināmas plašākā mērā. Lai pēc iespējas labāk saglabātu dalībnieku pausto vēstījumu sākotnējo domu un noskaņu, kopsavilkuma dokumentā saglabāts pēc iespējas līdzīgāks dalībnieku izteiksmes stils.

Papildīnu informācijai par diskusiju norisi var iegūt, sazinoties ar Kurzemes NVO centru: birojs@kurzemesnvo.lv.

1. tēma: Uzticēšanās

Tēmu „Uzticēšanās” diskusiju dalībnieki novērtēja ļoti atzinīgi, uzteicot faktu, ka tēma īpaši izcelta, jo uzticēšanās trūkums (visos līmeņos) šobrīd esot liela problēma Latvijas sabiedrībā - izaicinājums, kurš noteikti ir kaut kādā veidā jārisina.

Dalībnieku vispārējās atziņas par izaicinājumiem:

- Uzticēšanās ir tāda ļoti intīma “padarīšana”. Vienmēr smalki jāizvērtē kam ir vērts uzticēties, lai nenāktos smagi vilties. Vispirms vēro, tikai tad uzticies.
- Piemēram, Spānijā, Itālijā pēc noklusējuma uzticas, un ja kas notiek, uzticēšanās tiek zaudēta. Turpretī Latvijā (iespējams padomju mantojums) - cilvēki neuzticas, kamēr nav kaut kas izdarīts, kas ļauj uzticēties.
- Padomju mantojums Latvijā: jebko jaunu uztvert kā problēmu, kā izaicinājumi nevis kā iespēju.
- Padomju perioda izslēgšana no vēsturiskās atmiņas.
- Uzticēšanās tradīciju trūkums – LV iedzīvotāji daudz cietuši. Neuzticēšanās ir aizsardzības kods.
- Uzticēšanās pret NVO varētu būt lielāka.
- Nevar uzticēties sintētiski/mākslīgi radītai sistēmai.
- Neticība valdībai, kuras rezultātā arī tiek zaudēta piederības sajūta.
- Privātums – valsts vai vara pārņem publiskas lietas un pārvērš tās par privātām, un otrādi. Valstij jāzina robeža, kur var iejaukties un kur nevar.
- Zudusi uzticēšanās vietējās pašvaldības varai - sistēmai, kā tiek pieņemti lēmumi.
- Sabiedrība ir izteikti fobiska pamatdokumentos (sistēmiski). Pārāk augsta birokrātija, normatīvisms, kas faktiski veidojas, lai izvairītos no negodprātības. Bet šāda pieeja mazina cilvēcību, mazina uzticēšanos, ka cilvēks tiek ieraudzīts, sadzirdēts, saprasts.
- Kopējais secinājums: attieksmi un uzticēšanos valsts pārvaldei, valstij kopumā veido katra personīgā pieredze un koma, kādā šī pieredze gūta. Esot kā darbiniekam kādā pašvaldībā, pieredze var būt ļoti pozitīva. Bet šajā pašā pašvaldībā iedzīvotāja pieredze un attieksme var būt tieši pretēja – negatīva.

Dalībnieku vispārējās atziņas par risinājumiem:

- Nepieciešams valstī noteikt kopīgu attīstības un uzticēšanās virzienu – kopīga mērķa identificēšana sabiedrībai saprotamā formā, kas ļaus izveidot komandu un sasniegt kopējo mērķi. Ja nav šis kopējais mērķis, nav arī komandas.
- Uzticēšanās pamati: godīgums, atklātība, pozitīva pieredze, caurskatāmība.
- Nacionālie bruņotie spēki Latvijā bauda lielu sabiedrības uzticēšanos, jo tas ir ilggadējas sistēmas darba rezultāts.
- Jāmācās mums visiem būt patiesākiem. Esam pieraduši dzīvot ar skaistām maskām. Maskām grūti uzticēties.
- Cilvēkiem vairāk jāuzticas sev/intuīcijai nevis akli jāseko manipulējošiem medijiem.
- Vērtēšana pēc būtības un cilvēcība.
- Jāmazina normatīvisms.
- Birokrātijas mazināšanai - Valstiski vienotu IT sistēmu izveide gan valsts, gan pašvaldību līmenī. Vienkārši, cilvēkam saprotami pārvaldes procesi.
- Neprasīt no cilvēkiem informāciju, kura valstij jau ir pieejama.

Visu diskusiju vienojošie tematiskie izaicinājumi un risinājumi:

1. Nevienlīdzība, negodīgums un diskriminācijas

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Nevienlīdzība (sociālekonomiskā), sabiedrības noslāņošanās, nav vidusslānis, ir vai nu nabagi vai bagātie. • Nav vienlīdzīga, godīga attieksme pret visiem – negodīgums. • Negodīguma sajūta - nav izpratnes par sniegto atbalstu – kāpēc viņam dod, bet man nē? • Neuzticas, ja jūt, ka cilvēka darbību vada materiāli motīvi. • Nesvarīguma, nenožīmības sajūta. • Dažādības nepieņemšana, “citādo”, atšķirīgo nepieņemšana. Tas, kas ir atšķirīgs no manis, tas automātiski ir slikts. • Lauki pret pilsētu, ir augstprātīga, negatīva attieksme pret cilvēku, kas ir no mazākas vietas. • Diskriminācija (citādā, atšķirīgā, vecu cilvēku, citas tautības, citādāka izskata u.t.t.). • Neuzticas darba devējiem, jo nav taisnīgas algu sistēmas, kā arī nav izskausti diskriminācijas gadījumi. • Augstprātīga attieksme pašvaldībā. • Neuzticas valsts, pašvaldības iestādēm, jo necenšas palīdzēt problēmu risināšanā, ir negatīva attieksme, ja lūdz palīdzību, tad skatās kā uz zemāku. Nav jēga doties uz iestādi, jo mani tāpat neuzklausīs. Iestāžu darbinieku kultūra, attieksme pret cilvēku/klientu. Izsmejoša augstprātīga, noraidoša attieksme. • Sabiedrībā kopējā augstā nepatika par valsts attieksmi pret iedzīvotājiem. Viens no iemesliem - publiskajā pārvaldē (t.sk. pašvaldībā) strādājošo attieksme, izturēšanās pret iedzīvotāju, klientu (augstprātīga, neuzklausa, neiecietīga, u.tml.). Individuāla attieksmi veido viņa personīgā pieredze. Tajā pašā laikā ir uzticēšanās lielām valsts iestādēm (CSDD, VSAA), kuras neidentificē kā valsti, taču kurām ir pozitīvs tēls sabiedrībā. • Neuzticas valdībai (Saeimai), jo tā šķiet, ka tajā katrs domā vairāk par sevi ne par tautu. • Valdībai neuzticas, jo tā nedomā par tautu, domā par savām vēlmēm. Privātās intereses tiek vērtētas augstāk nekā sabiedrības intereses un nav vienlīdzīga attieksme. • Korupcija – cilvēki neuzticas, jo zina, ka daudz kas notiek negodīgi, ka ir korumpēti valsts varas pārstāvji un valsts pārvaldē nodarbinātie. Cilvēku alkatība, savtīgums, korumpētība noved pie tā, ka vairs nevar uzticēties. Par korupciju neviens īsti nav sodīts, un ja kādu soda tam īsti nav rezultāts. • Saeima un varasiestādes dzīvo tālu no tautas (no reālās dzīves) un neiedziļinās iedzīvotāju vajadzībās. Iedzīvotāji jūtas tālu no varas pārstāvjiem. Šķiet, ka vairāk kalpo globālajam kapitālismam nevis tautai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Patīkama attieksme veicina uzticēšanos. Vajag vairāk patīkamu (cieņpilnu, draudzīgu) attieksmi. • Ievērot ētikas normas. Cieņpilna izturēšanās un spēja respektēt otra uzskatus un rīcību, arī tad ja pats rīkotos citādi (likuma un morāles robeža). • Paaudžu mijiedarbības veicināšana – izskaidrošanas darbs ir efektīvāks, ja to dara ģimenē. Veicināt sarunas, izpratnes veidošanu ģimenē par seksuālām minoritātēm, kultūrām, u.c. tēmām. • Uzticēties var tam, kas nav tevi piešmaucis – novērst, izskaust korupciju. • Korupcijas mazināšanai – jāmazina sabiedrībā esošā nesodāmības sajūta. • Valsts un pašvaldības iestādēm jābūt atvērtām, atbalstošām un nenosodošām. Publiskā sektora līmenī izcili, ja esi sadzirdējis līdzcilvēku un strādā pie risinājuma arī tad, ja tas nav melns uz balta lūgts, bet padarītu šī līdzcilvēka (līdzcilvēku grupas) dzīvi labāku.

2. Profesionalitātes, kompetenču trūkums

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Nevar uzticēties tam, kuru neciena, kura profesionalitāte ir apšaubāma. • Nav uzticības, ja atbildīgās personas (visur) nav kompetentas. • Masu medijos viltus ziņas, ar kurām manipulē. • Bankām nevar uzticēties, jo tās nav drošas - daudz info par bankām tiek noklusēts, cilvēki zaudē savu naudu, tiek atmazgāta nauda. Cieš ekonomika, jo iegulda zeķē. • Ārstiem neuzticas, jo tie uz cilvēku veselības rēķina cenšas nopelnīt (veido biznesu), sūtot no viena ārsta pie otra, un katrā vietā ir jāmaksā. • Lai uzticētos, ir svarīgi redzēt kopīgo virzienu un mērķi, bet tas nav pietiekami izskaidrots cilvēkiem - ko valsts vēlas sasniegt, uz ko iet, tāpēc zūd arī uzticēšanās. • Neuzticas partijām, kas nav pierādījušas ar darbiem, kas sola vienu, bet nenes atbildību par dotajiem solījumiem. • Pirmsvēlēšanu laikā doto neiespējamo solījumu nelabvēlīgā ietekme uz sabiedrisko domu un uzticēšanās valstij, valsts pārvaldei kopumā. • Neuzticas Valsts ieņēmumu dienestam, jo IT programmu kļūdu dēļ cilvēkiem rodas (pēkšņi parādās) nodokļu parādi. • Atklātības trūkums – valdība, pārvalde nekomunicē ar iedzīvotājiem, nenodot informāciju (kvalitatīvi). • Nepietiekamas informācijas nodošanas prasmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skola ir tā vieta, kur var iesēt sēklu un skatīties, kā tā izaugs. Gan par attieksmi pret darbu, pienākumiem, gan izpratni par demokrātiskām vērtībām. • Izglītība un kompetence kā atslēgas elementi uzticēšanās veidošanai otram cilvēkam. • Neatkarīgs sabiedriskais medijs. Sabiedrisko mediju stiprināšana un neatkarības veicināšana. Pasaules pieredze – cilvēkstāsts un kā viņš redz procesu. Cilvēks parasti neuzticas naudas dalītājiem un lēmumu pieņēmējiem. Vajag citus, kas runā un stāsta par netikumībām (piem., korumpētība). Sab. Medijs tiek stiprināts kā pilnīgi neatkarīgs no politisko un sabiedrisko grupu interesēm. Sab. Medijs pēta nacionāla un reģionāla mēroga problēmas. Lai sabiedrība tic, ka tas tiešām ir sabiedrisks. Informācija ir brīva nevis propaganda. Medijiem vairāk jāgatavo arī pozitīvs saturs, jāpopularizē. Valsts finansēts pozitīvs saturs medijos. Medijs pats pārceļas uz interneta vidi. Jādomā arī par reģionāliem medijiem, kuriem jādzīvo interneta mediju kultūrā un tā radītajā satura pieprasījumā, tad nu tie seko interneta mediju kultūrai (ar domu, ka mazinās satura kvalitāte). Valstij jāatbalsta reģionālā prese. No medija pārstāvja skatu punkta ļoti laba lieta ir mediju fonds. • Jāstiprina kritiskā domāšana gan iedzīvotājiem, gan deputātiem un to kandidātiem par to, cik tālu drīkst solīt, zināšanām par valsts pārvaldes procesiem, ietekmi uz sabiedrisko domu ilgtermiņā, u.tml. • Kritiskās domāšanas attīstība. Īpaši svarīgi senioriem, kuriem kritiskā domāšana asociējas ar krīzes piesaukšanu. Plus arī finanšu prātība. • Darbiem jābūt augstā kvalitātē. Amatos iecelt kompetentus cilvēkus. Un arī pie varas izglītotus kompetentus cilvēkus savā jomā – nepieciešams mainīt vēlēšanu sistēmu, piemēram, ieviest šādas izmaiņas: vēlēšanu kandidātu sarakstos partijas jau uzreiz izvirza savus kandidātus Ministru amatam, tā iedzīvotāji jau pirms vēlēšanām zinātu par kādu nākotni tieši balso. • Lēmumpieņēmējiem tikties un komunicēt ar iedzīvotājiem – informēt, skaidrot, atbildēt uz jautājumiem, turklāt to visu darīt draudzīgi, vienkārši, saprotamā valodā bez svešvārdiem. Atklāti un godīgi (nemetot). Vairāk diskusiju vietējās kopienās, piemēram, diskusijas, sarunas “Kafija ar politiķiem”

3. Zemas komunikāciju prasmes un diskusiju kultūra

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Viedokļu dažādības nepieņemšana. • Politiski sašķelta sabiedrība pēc nacionālā principa – viņš runā valodā, kura ir mana dzimtā, viņš runā citā valodā. • Kā tiek veidoti viedokļi? Uz jautājumu, kuram ir 4 atbildes, mums tiek piedāvāti 2 varianti, kas ir par maz, lai pieņemtu atbilstošu lēmumu. Tādā veidā tiek manipulēts. • Ir problēma ar diskusiju kultūru un nav prasmju cienīt citu viedokli. • Izglītības sistēmā – skolotājs priekšā stāv, un viņa teiktais ir pareizais viedoklis. Vērtēšana: pareizi – nepareizi, ieskaitīts – neieskaitīts. Nav mācīta viedokļu dažādība. Diskusiju kultūra. Māca vērtības – nepaprasa kāpēc tā ir vērtība. • Lēmumu pieņēmēji jautā viedokli ne tai (neatbilstoši) sabiedrības daļai – vajag konsultēties ar tiem, kuru dzīvi šis lēmums ietekmēs. Šobrīd tas ir demonstratīvi. • Nav dialoga starp valdību un iedzīvotājiem. Skaidrojumi par procesiem (lēmumiem, notikumiem) notiek post-factum jeb tikai tad, ja kāds pievērš uzmanību, jautā. • Vairākas negatīvas pieredzes komersantu/iedzīvotāju un iestāžu savstarpējās attiecībās un komunikācijā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sabiedrības informēšana cilvēkam saprotamā valodā (Kas notiek? Kāpēc nevar?). Izglītošana par procesiem. • Politikiem savā komunikācijā vairāk balstīties uz faktiem. • Diskusiju kultūras attīstības. Nepieciešams sabiedrībai iemācīt diskutēt un cienīt citu viedokli. • Veicināt prasmi klausīties un sadzirdēt! Uzticas tiem, kurus saprot. Vajadzīgi skaidrojumi, tie palīdz saprast un līdz ar to arī uzticēties. • Neatkarīgu, nekomerciālu mediju atbalstīšana pašvaldību teritorijās, novados (lokāli – par vietējiem jautājumiem).

4. Pozitīvu piemēru trūkums

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • LV vēsturiski ir pārāk daudz sliktās pieredzes par to, kā ir veidojušās sabiedrībai attiecības ar valsti. • Pozitīvu piemēru trūkums (valsts, pašvaldība, vadītāji darbā). • Valsts neuzticas pārējām valstīm – ja mums ir jāatvērš tik lieli līdzekļi aizsardzībai. • Pēctecības trūkums - labais, kas ir bijis citos gados tiek iznīdēts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parādīt labos piemērus. Radīt uzticības tradīcijas. • Platforma (saslēgt kopā dažādus mehānismus) cilvēkiem darīt kaut ko praktisku, jo interešu grupās ir uzticamo personu loks. • Pieredzes apmaiņas.

5. Iedzīvotāju zema iesaiste, līdzdalība valsts pārvaldē

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Atgriezeniskās saites un procesu caurspīdīguma trūkums, kā arī nepietiekama viegli atrodama un saprotama informācija par lēmumu pieņemšanas procesiem un aktualitātēm rada neuzticēšanos lēmumu pieņemšanas kvalitātei un atbilstībai sabiedrības interesēm. • Neticība, ka iedzīvotājs var ietekmēt lēmumus. • Par maz zinām, kā tiek pieņemti lēmumi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ir svarīgi sakārtot fundamentālās lietas veselības, izglītības sistēmu, lai pārējo veido cilvēki paši mazākā līmenī. • Aktīvajiem kompetentajiem cilvēkiem ir iespēja lēmumu pieņemšanā (NVO, cilvēki, interešu un iniciatīvu grupas): • Ieviest vairāk publiskās apspriešanas (īpaši pašvaldībās) par sarežģītiem lēmumiem. Iedzīvotāji

<ul style="list-style-type: none"> • Netiek izskaidrotas rīcības, pamatoti lēmumi. • Pašvaldībām neuzticas, jo neņem vērā iedzīvotāju viedokļus (kuri skar viņu dzīves). • Iedzīvotāju viedokļi netiek ņemti vērā, viens vadības stils, kur viedokļiem nav vietas. 	<p>var izteikt viedokli un ietekmēt citu (lēmumu pieņēmēju) viedokļus par lēmumiem, kas skar viņu dzīves.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāji var izstrādāt vairākus lēmumu variantus/priekšlikumus, lai balsotāji var nobalsot par labāko (dot lēmumu pieņēmējiem variantus no iedzīvotāju skatu punkta). • Tīmekļa vietne sabiedrības līdzdalībai valsts pārvaldē - vienkopus intuitīvi ērti strukturēta un vienkāršā valodā apkopota un sniegta informācija par visām lēmumu pieņemšanas procesu aktualitātēm un iespējām tajās iesaistīties, tai skaitā tiešsaitē. • Likumprojektu piemēršana un izvērtēšana ar to mērķauditoriju, kuram tas domāts (piem., ja skar jauniešu intereses, tad likumprojektu izvērtē jauniešu grupa un sniedz savu viedokli). • Līdzdalīgā budžetēšana. • Vienotu standartu izstrāde pašvaldībām to vienotai izpratnei par atklātību, iesaisti. • Izpratnes veidošana „no iekšas”: Iesaiste biedrībās, nodibinājumos, partijās, interešu grupās, aktivitātēs vairo uzticību. Veicināt motivāciju piedalīties un iesaistīties pašvaldību domes, komisiju sēdēs. Sabiedrības iesaistīšana pašvaldību un valsts pasākumos, aktivitātēs. • Jauniešiem pasākumi, kas saistīti ar politiku (bet nav tieši politiski), lai saprastu politiku. Skolā politikas mācības. • Vajadzētu aktīvi motivēt iedzīvotājus iesaistīties tematos, kas liekas svarīgi. Vismaz jautājumos saistībā ar savu labklājību. • Projekti (finansējums) sabiedrības pasākumiem.
---	--

6. Atbildības neuzņemšanās

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Neuzņemas atbildību un netiek atzītas kļūdas. • Nepilda „doto vārdu”. Nepilda pirmsvēlēšanu solījumus. Pretrunas starp to, ko runā pirms vēlēšanām un ko dara, kad ievēlēts Saeimā. Netic, ka valdība nodrošinās solīto. Nav idealizētas partijas – nezinām, ko gaidīt no politika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzticēties var ja pierāda, ka strādā. Veidot izdarīto darbu sarakstu. Deputātiem stiprināt atbildību - atskaites par darbu, ja kļūdās, tad noņemt algu, atcelt no darba. • Uzticēties var tam, kas nav tevi piešmaucis – novērst, izskaust korupciju. • Pildīt solījumus. Lai uzticētos nepieciešama pēctecība un konsekvence lēmumos. • Uzņemties atbildību. Ieviest sodāmību. Ieviest atkāpšanās kultūru (Ušakova piemērs – atkāpjas „uz augšu” – tas nav pieņemami!).

2.tēma: Nacionālā identitāte

Dalībnieku vispārēji, ar tēmu saistīti, novērojumi:

- Identitāte ir krāsu palete, garšas, skaņas, smaržas, attiecību modeļi, tradīcijas, folklorā, dzīvesziņa. Identitātes apzināšanās sākas katrā pašā un tā tiek nodota no paaudzes uz paaudzi, pēctecība ir svarīga. Nevar būt zari bez saknēm.
- Piederību jūt nevis Latvijai, bet reģionam – Kurzemei!
- Aizputē maz uztrauc nacionālā identitāte. Aizputē un Dundagā jūtas, kā Latvijā, ir gana labi ar nacionālo identitāti. (*KNVOC piebilde: līdzīgi ir lielākoties Kurzemē*)
- Nacionālā identitāte tiek novelta tikai uz izglītības iestādes, skolas pleciem. (no pedagoga skatu punkta).
- Mantojums no padomju izglītības sistēmas - nacionālās vērtības poetizēšana, runājot par nacionālo identitāti, bieži vien šis mums izklausās kā lielākais literatūras sacerējums. Liedz racionāli saprast, kas tad ir tās vērtības, uz kā mēs balstāmies.

Visu diskusiju vienojošie tematiskie izaicinājumi un risinājumi:

1. Nācija vai etnoss?

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none">• Pārāk liela koncentrēšanās uz etnisko (tautas) piederību, kā sabiedrības saliedētības iemeslu, kaut gan sabiedrība ir sašķelta un vienota citos aspektos. Vairāk meklējam atšķirīgo nevis kopējo.• Modē ir divas galējības –vai nu esam gatavi iet pastalās un dzīvot brīvdabas muzejā, patērēt tikai prosu un tikai aust un sist pie krūts “es esmu latvietis” vai arī galēji noliegt un latviskajam pretoties (noliegums uz uzspīlēto?).• Politikas plānošanā ir par daudz latviskā, bet vēsturiski Latvija veidojusies no ļoti dažādām kultūrām un tautībām, bet šobrīd viss tiek novienādots. (Ietekmē arī uzticēšanos valstij kopumā). Neredzu, ka visi esam tikai latvieši un staigāsim prievītēs un tad nu tāpēc es esmu labāks latvietis. Uz latvietību vajadzētu skatīties plašāk.• Mazākumtautības pārstāvis: Nacionālā identitāte ir piederības sajūta grupai. Vajadzētu mazāk dokumentos izmantot “etnosa” jēdzienu, vairāk “nācijas”, kam ir pilnīgi atšķirīgas nozīmes/būtības. Nācija – plašāks jēdziens pie kā pieder visi valsts pilsoņi. Nedalīt pa tautībām. Latviešu nācija, krievu nācija – tie ir etnosi. Termins dokumentos pāriet no viena uz otru (tiek kopēts, neizprotot tā būtību). Bet atšķirība starp šiem terminiem (etnoss – nācija) ir ļoti liela! Etniskās piederības var būt vairākas: kur vecāki pieder vienam etnosam, kur otram. Etniskie jautājumi ir daudz sarežģītāki, kā uz tiem skatās mūsu ierēdņi, kas ar tiem strādā formāli. Vai nelatvietī vispār veicināt latvisko identitāti? Kā un vai vispār to var izdarīt?• Latvijā pārāk liela koncentrēšanās uz etnisko identitāti, etnisko nošķirumu – kura tiek uztverta kā normāla – kaut kas skaidrs, nemainīgs, absolūts, neaizskarams utt.	<ul style="list-style-type: none">• Dokumentācijā jābeidz izmantot putru – kur ir nācija, kuri etnosi.• Spēt sevi objektīvi izvērtēt. Mācāmies no vēstures. Vēsturiskie materiāli ir ļoti svarīgi – apakšā ir dokumenti, cilvēkstāsti.• Zināšanas par vēsturi. Kopīgas atmiņas.• Spēles: „Es mīlu tevi Latvija”, „Gudrs vēl gudrāks”. Ekskursijas.• Valstiskā līmenī uzsvars nevis uz etnisko piederību, bet uz dzīves kvalitātes, kopīgas labas nākotnes izpratnes veidošanu. Mēs esam kopa, kuri vienoti redz, kāda ir laba dzīve un ejam uz tādu nākotni, kādu mēs gribētu. Veidot nacionālo identitāti kā nākotnes identitāti nevis pagātnes identitāti.

Nacionālā identitāte tiek uztverta kā etniskā identitāte. Etniskā eksistē kā tāds nomināls, kas tiek radīts mākslīgi, kāds izvēlas, kas tas "latviskais" ir. Bet īstenībā tas ir mainīgs – pērles, zīda lakati, papīra vainagi. Šobrīd tiek mēģināts radīt tīru etnisko identitāti. Intereses ir latviešu intereses nevis Latvijas intereses. Šādi rodas diskriminācija. Līdzīgāki esam problēmās, kopīgās interesēs nevis etniskajās piederībās. Etniskais uzlikums no valsts var radīt problēmas. Demokrātija tiek uzskatīta kā etnokrātija.

- Tautību pretnostatījums - politikā tas bieži tiek izmantots kā izdevīga situācija. (mazākumtautību situāciju Latvijā, krievi pret latviešiem).
- Valsts mēģina nevis veicināt, bet regulēt.
- Tradicionālā kultūra ir svarīga. Piemēram, arī mazākumtautības (ukrainiete) pārstāvei ir gandarījums, ka dēls dejo tautas deju kolektīvā, citai, prieks, ka mazmeita dzied korī. Bet, kurā brīdī kultūra kļūst par kanonu? Kurā brīdī "lamatiņas aizslēdzas" – nav vairs „atpakaļceļa”?
- Nacionāla augstprātība – “mēs ciešam visvairāk, mēs esam labāki, mēs nezogam”. Mēs kā abstrakcija, kura neatbilst realitātei. Valstis, kuras ir “vislielākās cietējas” (Polija, Latvija..) – nav gatavas pieņemt citu ciešanas. Valsts augstprātības naratīvs – “Cik mēs esam labāki! Citi ir slikti. Mēs esam īpaši.” Bet.. cieta arī citi (piem., ebreju izsūtīšana). Arī latvieši bija sliktie.
- Apzināties sevi kā nāciju, tad apzināties arī savas kļūdas.

2. Patriotisma trūkums

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Jūk jēdzieni, izpratne, kas ir nacionālisms un kas - patriotisms. Vai nacionālisms ir patriotisms? Nē. • Par maz lepnuma par savu valsti, novadu, tautību. • Identitāte, patriotisms – ar to piedzimst vai var iemācīt? – Iemācās nemācot. • Latviešu spēja noniecināt savu valsti: “Te ir bedre – projām, projām!” • Netiek mācīta patriotiskā audzināšana. Padomju gados bija patriotiskā audzināšana – par kopīgajām vērtībām, valodu u.c. Ir pārtraukums patriotiskajai audzināšanai skolās. • Mazāk ejam ciemos. Ciemos tāpat vien. Piemēram, pie kaimiņiem. Dzīvojam internetā, soc. tīklos. • Vietējās sabiedrības neiesaiste pašvaldības un valsts pasākumu veidošanā. Tiek rīkoti pasākumi, bet netiek iesaistīti iedzīvotāji. Sajūta, ka valsts organizē un iedzīvotāji tikai 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaidrot jēdzienu nozīmi nacionālisms un patriotisms. • Jādomā, kā veicināt patriotismu, īpaši jaunienācēju vidū. • Veidot piederību vietai caur kopienu fondiem, NVO u.c. • Nepieciešama patriotiskā audzināšana. Valsts aizsardzības mācība. Nevajadzētu izkārtņu postulātu līmenī. – “Mīlam valsti!” • Patriotiskā audzināšana no bērnu dienām skolās un sabiedrībai kopumā. Pasākumi, patriotisku jūtu veidošanos. Jo vairāk naudas, jo modernāks, inovatīvāks pasākums. • Šobrīd valstiskā līmenī (politikas komunikācijā, politikas plānošanas dokumentos) lielāks uzsvars ir uz nacionālismu, ne patriotismu. Būtu saliedējošāk mudināt uz patriotismu. Jāsāk intensīvāk no nacionālās politikas pāriet uz patriotismu. • Lepnums par savu ģimeni, dzimteni, draugiem, kaimiņiem, pilsētu, valsti - jāizceļ labais, vajag vairāk cildināt un rādīt sabiedrībai veiksmes stāstus, lai ir ar ko lepoties. • Vairāk celt gaismā darītājus, latviešus, kas dara labu

<p>atnāk paskatīties.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patriotisms, nacionālā identitāte ir nemateriāla. Skolā bērni patriotismu nerod, jo skatās uz ārzemēm, kur nopelnīt vairāk. Lai pēc simtgades patriotisma lietas neapstājas, lai bērniem veidojas vairāk patriotisms. 	<p>Latvijai. Citādāk ir tādi Latvijas iedzīvotāji, par kuriem un viņu labajiem darbiem ārzemēs lepojas, tur viņi ir zināmi pat vairāk nekā Latvijā.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valsts tēla veidošana uz “āru”. • Tiek veidotas nacionālā līmenī izglītojošas un patriotiskas filmas, video, teātra izrādes, literatūras, citi kultūras produkti par vietējām un nacionālām vērtībām, piemēram valodu, karogu. • Uzticēšanās kā risinājums - ja uzticies nacionālajam veidojumam, tad iekšā ir lepnums un spēja cīnīties, piem., par vērtībām. Ja valsts parūpēsies par visam grupām. Patriotisko audzināšanu veicina ar rūpēm par cilvēkiem, ar atbalsta sniegšanu (rūpes, atbalsts veido arī uzticēšanos). • Varam ārzemniekus aicināt ciemos (kaimiņu satikšanās/ciemošanās) un ar viņiem runāt latviski. Kaimiņu svētki. Piemēram, baltā galdauta svētki ir laba iniciatīva. • Piederības sajūta vietām, nacionālajām vērtībām kļūstot/esot aktīviem un ieinteresētiem. • Pasākumu organizēšanā vajadzētu iesaistīt iedzīvotājus (dažādas paaudzes), tā veicinot patriotisku jūtu veidošanos. Projekti, finansējums NVO sektoram. • Kopīga darbošanās sabiedrības labā. Ja mēs kopīgi darbojamies tad mēs rezultātu arī novērtējam, un par to priecājamies. Tā veidojas lokālpatriotisms. • Vairāk rīkot kopīgus, sabiedrību saliedējošus pasākumus. • Zviedrijas piemērs – veidot piederību, celt pašapziņu. Kopienas fondi – ļoti laba pieeja, kā veidot piederību vietai, kopienai. Cik daudz tiek izdarīts (fantastiski), ja tiek finansēti mazi reģionāli projekti (mikro) kopienu līmenī – tas veido piederību. Programma mikro mēroga projektiem. Tas veidotu piederību vietējai kopienai.
---	---

3. Identitātes zaudēšana

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Gan latvieši gan cittautieši (piem., poļi) zaudē savu identitāti. Pamatnācija zaudē savu identitāti Latvijā un ārzemēs. Piemēram, Latvijas krievi ir pavisam citādāki kā Krievijas krievi. (mentalitatē). • Disbalanss starp nacionālo identitāti un imigrāciju. Nevar vienlaicīgi sargāt savu latviskumu, nacionālismu un būt atvērtiem imigrācijai un citām kultūrām. • Daži latgaļi neuzskata sevi par latviešiem. • Krievi sajūt savas identitātes apdraudējumu. • Nacionālā identitāte ir platforma. Nacionālai valstij bieži ir sauklis, kurā ietverts sev vajadzīgais saturs – tiek lietots pēc ērtības un vajadzības, ir svarīgi uzdevumi, metodes un resursi. Tas, kurš ieliek savu domu, saturu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionālā identitāte ir katra indivīda apzināšanās, kas viņš ir un kur atrodas. • Tradīciju, kultūras saglabāšana. Individuāla sirds lieta. • Latvijas valsts vērtības lokāli var saglabāt biedrības. • Saglabāt nākotnē mazākumtautību biedrības. Paredzēt budžetā regulāru atbalstu mazākumtautību biedrībām. • Spēt saglabāt savu identitāti pat tad, kad pasaulē viss mainās. • Vairāk jādara pašai sabiedrībai. Tikko kā parādās valsts kā darītājs – izdarīs slikti un dārgi. Izdarīs neefektīvi. • Vairāk pozitīvos piemērus par dažādībām. • Kopīgi pasākumi, svētki, tradīcijas. Svētkus vajag organizēt un svinēt, kaut vai atnāk mazumiņš, jo mūsu svētki veido mūsu identitāti. Katri mazie svētki ir svētki – ģimenē, skolā un valstī kopumā. Lībiešu svētki, sklandraušu festivāls, novadnieku saiets, jūras svētki

<p>šajā platformā, ir zīmols, kanons. Un visi cīnās, lai šo zīmolu piesaistītu sev. Piemēram, Dziesmu svētki. Drīzāk zīmols, "lielais statuss" rada distancētības sajūtu, nerodas piederības sajūta. Būtu jācenšas būt daudzplākšņainam.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spēja saglabāt savu unikalitāti pat tad kad apkārt pasaulē viss šķiet tik vilinošs. Globālā sāncensība? Par ko sacenšamies? • Jauniešiem nav nacionālās piederības sajūtas. Jaunieši nejūt kultūras nozīmīgumu. Tāpēc arī aizbrauc no Latvijas. • Nepietiekama informācijas apmaiņa. 	<p>u.c. lieli un mazi svētki.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saglabāt skolēnu dziesmu un deju svētku tradīcijas. • Piederības sajūtu rada vecmāmiņa, kura prot cept pīrādziņus, zinātu par augiem, dziedātu tautas dziesmas un pasakas. Mūsdienu pasaule prasa citas laikmetīgas formas, performances, bet nemainot nacionālās vecmāmiņas (kuras ir kultūras nesēji), lai tās nezaudē savu jēgu un būtību. Jautājums paliek, cik mums ir šādas vecmāmiņas? • Jāatbalsta Latvijas tautas atgriešanos laukos. Ierobežot importa lauksaimniecības produkciju, atbalstīt Latvijas ražoto, veidot un atjaunot ražotnes.
---	---

3.tēma: Latviešu valoda

Dalībnieku vispārējas atziņa par valodu kā saliedētības elementu:

- Valoda ir būtiska vērtība, bet nesaistītu to kā saliedētības jautājumu.
- Latviešu valoda nav sabiedrību saliedējošs faktors, drīzāk tiek izmantots kā politiskās cīņas instruments.
- Varbūt neiekļaut valodu šajā dokumentā par saliedētību latviešu valodu – tas ir kā karstais kartupelis. Mēs nespējam pieņemt, ka arī latvietis var nerunāt latviski.

Visu diskusiju vienojšie tematiskie izaicinājumi un risinājumi:

1. Valoda kā vērtība un piederības veicinātāja

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none">• Bez valodas tauta vienkārši mirst.• Valoda kā viena no nacionālās identitātes būtiskām sastāvdaļām ir zaudējusi savu "prestīžu". Valoda nav vērtība.• Valodu dažādība kā vērtība/instruments darba tirgū. Šis fakts veicina iedzīvotāju vēlmi komunicēt citās valodās (piem., krievu valodā), lai saglabātu valodas prasmi. Neuzturam latviešu valodas cittaūtību klātbūtnē/sarunās. Cilvēki paši izvēlas komunicēt krievu, angļu valodā, tā nemotivējot otro pusi mācīties latviešu valodu. Ja starp trim latviešiem būs kāds citā mēlē runājošs (angliski, krieviski), latvieši viņam pievilksies. Pielāgojas vienam cilvēkam, kurš nerunā latviski (pieredze publiskos pasākumos). Kur gan vēl es runāšu latviski, ja ne savā valstī? Cenšoties pielāgoties tam, kurš nerunā latviski, tiek diskriminēts vietējais – latviski runājošais, ja viņš to svešvalodu (piem., angļu valodu) nesaprot.• Neredzu īpašu nozīmi valstis valodai. Ja tas palīdz komunicēt, var lietot jebkuru valodu.• Izloksnes ir atstātas piederības un paša ziņā (kā pats to izjūt). "Pareizā" latviešu valoda degradē dialektus/izloksnes.• KNVOC piezīme: Šie izaicinājumi būtiski ietekmē valodas kvalitāti un vispārēju nezināšanu.	<ul style="list-style-type: none">• Lai pastāvētu Latvija ir jābūt Latviešu valodai. Valoda ir mūsu tautas unikalitātes apliecinājums un identitātes pamats.• Vai tā ir kā mūsu sabiedrības vērtība? Ja tā būs sabiedrības daļai vērtība, tad tā varēs turpināt attīstīties.• Latvietim jāsāk runāt latviešu valodā. Sava – latviešu valoda jātur godā, cieņā, kā prioritāte šādās situācijās (cittaūtību pārstāvju klātbūtnē) piedāvājot runāt lēnāk, atkārtot un paskaidrot.• Lai jauniešos ieaudzinātu prasmi lietot pareizo valodas lietojamību, iesaistīt influencerus, kas pamudinātu jauniešiem to uztvert kā vērtību.• Raidījumi, kuri pozitīvi ceļ identitāti + angļiskais materiāls.• Dialekta lietošana Dundagas pusē, lepojas ar savu dialektu - kā vērtība, piederības sajūtas, kopienas identitātes veicinātājs.• Atbalsta mehānismi latviešu valodas dialektu saglabāšanai (piem., tāmnieku) – vietējās kopienas identitātes saglabāšanai, veicina nacionālo un lokālo piederību.• Izglītības programmas skolām par novadu izloksnēm, dialektiem, piemēram:• ābece ar likumsakarībām (Suitu ābece, ventiņu ābece, lībiešu• valodas paraugs• sadaļas novada mācībās• muzeju pedagoģija izloksnēs• stāstnieku festivāls, kas dod iespēju dzirdēt dažādas izloksnes• KNVOC piezīme: Šie risinājumi varētu būt kā papildinājums patriotiskai audzināšanai.

2. Valodas nezināšana

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Ja kāds nepārzina valodu, komunikācija kļūst apgrūtināša. • Nezinot valodu rodas grūtības izprast latviešu kultūru kā tādu. • Neieinteresētība valsts valodas apgūvē no ilgstoši dzīvojošiem cittautiešiem. • Ko darīt ar cilvēku kurš apgalvo, ka bez šīs valodas var arī iztikt? Viņš domā par ikdienas lietām. Bet ja ir jāpieliek pūles kaut kam (piem. jāmeklē valodas kursi vai jāmaksā par tiem) viņš bez tā var iztikt. • Mazām tautām (t.sk. latviešiem) nav pieredze, ka valoda var izklausīties citādi. Nepieņemami, ka kāds runās ar nepareizu latviešu valodu. Latvieši labos. Tā pareizība uz izglītības sistēmu. • Nav iespēja tikt pie latviešu valodas apmācībām, maz pieteikušies cilvēku, tāpēc mācības nenotiek. • Nav informācijas, kur mācīties latviešu valodu. Vai vispār nav iespēju mācīties latviešu valodu (piem., Ventspilī), nav valstiskas programmas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Latviešiem pašiem jāmacās savstarpēji skaisti runāt tīrā latviešu valodā. • Tik jāmacās! Nodrošināt nepārtrauktu iespēju mācīties, papildināt, pilnveidot latviešu valodu (arī tiem, kuri prot latviešu valodu). Jāpiedāvā ērtas un viegli pieejamas iespējas apgūt valodu. • Izmantot pasaules tendences valodas apgūvē, piemēram, aplikācija Duolingo. • Ja mācās Eiropas brīvprātīgie (caur Erasmus+ programmām), varbūt citi var pievienoties. • Motivēt mācīties valodu (nevis piespiest) caur pasākumiem, aktivitātēm, konkursiem (bez nosodījuma) + radīt vidi, tradīcijas, kur ērti mācīties valodu. • Latviešu filmas ar angļu valodas subtitriem, lai būtu vieglāk apgūt valodu. • Bērnam nepieciešama individuāla pieeja – valsts apmaksāts latviešu valodas apguves asistents reemigrējušai ģimenei/bērnam. Valsts programma. Ja jau ir šāda programma – ir jaaktualizē, jāpopularizē. • Skolās ieviest bilingvālu apmācību.

3. Valodas lietojamības kvalitāte

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Latvieši nerūpējas par latviešu valodu, ir nerūpīga, pavirša attieksme pret latviešu valodu. • Latviešu valodas kvalitāte gan ikdienas komunikācijā, gan valsts pārvaldē ir zemā līmenī. Sabiedrība (tai skaitā latviešu sabiedrība) slikti pārvalda latviešu valodas rakstību un pareizu lietojumu, tas attiecas arī uz profesionāliem medijiem, filmām, TV vidi, online. • Profesionāļu vidū, konferencēs pārāk liels īpatsvars netīrai latviešu valodai – samiksējumi ar citām valodām, profesionālais slengs. Tendence pasākumu mārketinga aktivitātēs, t.sk. nosaukuma izvēlē, lietot citu valodu elementus, starptautiskus terminus. • Ja es saņemu epastu no amatpersonas, kas raksta ar kļūdām, piemēram „ka” vārda vietā lieto „kad”, es šīs amatpersonas kompetencei neuzticos. • Latviešu valoda kļūst netīrāka un nabadzīgāka. To pārņem angļu valoda. Arvien vairāk anglicismi, žargoni, parazītvārdi, jaunvārdi (īpaši jauniešu vidū). Ietekme no ārzemju kultūras. Mazs latvieši valodas vārdu krājums. • Ja nelasa tik daudz grāmatas ir grūtāk atrast sinonīmus vārdiem, lai neatkārtotos. Angļu valodu izmantot ir vienkāršāk, jo tā ir plašāka, 	<ul style="list-style-type: none"> • Latviešiem pašiem jāmacās savstarpēji skaisti runāt tīrā latviešu valodā. • Atbildība (visai sabiedrībai) par latviešu valodas kvalitāti. Likums (+ valodas policija) + apmācības/kursi korektai latviešu valodas lietošanai publiskajā vidē. • Stingrākas prasības valodas lietošanai publiskajā vidē (izskaust anglicismus). • Attiecībā uz visu, kas sasaucas ar valodas nenovērtēšanu, risinājums – likt lielāku uzsvāru lietot valodu pareizi, literāri. • Valsts iestāžu darbinieku izglītošana - uzlabot latviešu valodas lietojumu valsts pārvaldē. • Izstrādāt valodas lietošanas prasmes novērtēšanas rīku. Ieviest valsts pārvaldē nodarbinātajiem vadības līmenī latviešu valodas pareizrakstības un lietojamības testu. Nevar tikt apstiprināts vadošā amatā pretendents, ja nav šo testu nokārtojis. • Masu medijiem jāiestājas par nepiesārņotas, tīras latviešu valodas lietošanu. • Jāsaprot medijpratība un latviešu valodas lietojamība. • Bērniem skolās vairāk lasīt latviešu valodā (literatūra, sacerējumi latviešu valodā), lai attīstītu, bagātinātu savu latviešu valodu.

vieglāk atrast vārdus.

- Nav kvalitatīva satura latviešu valodā, ko patērēt (TV, raidījumos). Jaunieši nerunā, bet nav jau tā labā satura, no kura ietekmēties.
- Latviešu valodas mācīšanās saturs/metodika skolā šī brīža paaudzei. Vairs nevar izmantot smago latviešu literatūru, bet nedrīkstētu izmantot arī tik modernu valodu – nav zelta vidusceļa.
- Cilvēki arvien mazāk vēlas lasīt, rakstīt, komunicēt kā darbības – arvien vairāk pāriet uz digitālo komunikāciju (smaidiņi). Tas ir drauds arī valodai.
- Pārskatīt valodas mācību programmu, mācību grāmatu saturu, atrast zelta vidusceļu kvalitatīvai latviešu valodas apguvei skolās.
- Atbalsts latviešu valodas bagātināšanas pasākumiem – teātris, lasīšanas pulciņi, valodas spēles u.c.
- Konkurši – mana valodiņa. Nevis šauri skolas ietvaros, bet iet ārā plašāk sabiedrībā, lai arī plašāka publika dzird, klausās, skatās, cik mums ir skaista valodiņa.
- Akcija par pareizu latviešu valodas lietojumu.
- Radīt pašiem savu saturu kvalitatīvam valodas patēriņam.

4.tēma: Pilsoniski aktīva sabiedrība/ demokrātijas kultūra

Visu diskusiju vienojošie tematiskie izaicinājumi un risinājumi:

1. Neaktīva sabiedrība

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none">• Viens no neaktivitātes iemesliem - uzticēšanās trūkums valdībai.• Karināšana pie kauna staba – ja tu ej politikā, tad izvilks arī līdz 4. paaudzei – mēs esam sabiedrība, kas nosoda savus līdzcilvēkus. Neiet politikā, jo negrib lai ķidā dzimtu. Vienkāršāk ir būt neredzētam.• Patiesi labo darbu nomētā ar tenkām un apvainojumiem. Tas iniciatīvas iznīcina.• Saeima no iedzīvotāju puses ir jākustina, bet nav tāda iespēja. Iedzīvotāji netiek klāt pie lēmumpieņēmēju, pārvaldes darbinieku kustināšanas.• Neticība, ka es kā indivīds spēju ietekmēt procesus valstī, novadā.• Cilvēku pašu slinkums, kautrība - ko ta es, mans viedoklis nav svarīgs (nacionālās pašapziņas trūkums), es viens nespēju neko ietekmēt. Indivīda darbība varbūt netiks pamanīta, bet grupas iespējams, ka jā.• Nepietiekama, maza sabiedrības iesaiste kopienas procesos. Laika resursa (arī citu resursu) trūkums, lai realizētu sevi kā sabiedrības daļu.• Daži desmiti cilvēku, kas ir pilnīgi visur. Pārējie ir vienaldzīgi un neieinteresēti apkārt notiekošajā.• Nepietiekama iedzīvotāju iesaiste pašvaldībā notiekošajos procesos (vienīgais variants ir rakstīt internetā, ķengāties).• Dundagas novadā ir aktīva pilsoniskā sabiedrība, bet tā ir vecākā paaudze, pārējās paaudzēs aktivitāte zūd. Iedzīvotāju novecošanās – fiziski mazāk spēj izdarīt. Trūkst jaunā paaudze, jaunu cilvēku, kuri pārmantotu un turpinātu iesākto. Aktīvā jaunā paaudze dzīvo un strādā citur, īslaicīgi ir šajā (dzimtajā, deklarētajā) teritorijā.• Ir cerība uz jauniešiem. Aizputē ir vairāki jauni cilvēki, tikai žēl, ka viņi nespēj (nevar, nemāk) piesaistīt finansējumu savām idejām.• Manuprāt, visiem nebūtu jāiesaistās NVO. Ir skumji, ka tādām vispār jābūt. Ka valsts ir kaut kas atšķirīgs no sabiedrības. Ja valsts sektorā strādātu atbildīgi un domājoši cilvēki, kas saprot savu ietekmi, dzīve būtu skaista.	<ul style="list-style-type: none">• Jāizdomā mehānisms, kā iesaistīt iedzīvotājus, lai dabūtu pilsoniski aktīvos iedzīvotājus. Iedzīvotāju veidošana.• Ir svarīgi justies piederīgam arī šaurākā interešu lokā. Iesaistoties pats vai veicināt interesi citos, tādējādi mudinot uz kopīgu rīcību.• Ja iesaisties, tātad uzņemies atbildību nevis pasīvi vēro. Tu esi atbildīgs par savu dzīvi, vidi sev apkārt gan personiski, gan valstiski, gan globāli. Lai dzīvotu tā, kā tu gribi, nevis kā grib kāds cits.• Veicu savas izvēles, esmu atbildīgs, un man ir vieta sabiedrībā.• Nevienš cits mūsu vietā neizveidos sabiedrību un apkārtējo vidi tādu, kādu mēs to vēlamies, ja ne vien mēs paši. Tā ir iespēja, kā pilnveidoties kā personai un padarīt pasauli labāku.• Pilsoniskās sabiedrības pamatā ir intereses – vērtības arī izpaužas kā intereses. Piemēram par dzīvniekiem – ja suņi ir kā vērtība, tad rūpēsies, lai nebūtu klaiņojoši dzīvnieki.• Interesi var aizstāvēt būdams aktīvs un piemeklējot sev sabiedrotos/domubiedrus.• Paraugi no citām valstīm: nodarbinātība visa vecuma cilvēkiem, piemeklējot darbus jebkura vecuma, veselības stāvokļa iedzīvotājiem; Tādējādi tos cilvēkus, kuriem šķiet, ka no viņiem nav pienesuma sabiedrībai, jāvelk ārā, atrodos lietderīgu nodarbošanos, tādējādi viņos radot sajūtu, ka viņi ir vajadzīgi un tālāk attīstot vēlmi pašiem rīkoties, iesaistīties (radīt pamata ticību, ka esmu derīgs). Ir vajadzības, noderīguma sajūta. Iesaiste sabiedrības norisēs var glābt no šķietamās bezspēcības izjūtas, ka cilvēks parastais nevar ietekmēt.• Nesena vizīte Zviedrijā, kur tika pētīta biedrība “Land of Legends”, kā šī organizācija darbojas, lai veidotu, pētītu savu nacionālo identitāti. Cik daudz Zviedrijā ir biedrības, kas nodarbojas ar mantojuma “lietām” – dažāda vecuma, dažāda līmeņa. – cilvēks neatkarīgi

	<p>no soc. stāvokļa var atrast savu lomu, vietību, pienākumu, darbiņu. Mēs katrs ikviens ko varam! Atrodi savu pielietojamību.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sabiedrības norisēs aktīvi jāiesaistās, jo tikai tad tu jūties kā sabiedrības daļa. Tevi pamanīs, tu varēsi paust savu viedokli. Varēsi uzzināt daudz ko līdz šim nedzirdētu. Iemācīsies pieņemt citādo. Gan sevi parādīsi, gan uz citiem paskatīsies. • Ja cilvēks pats veido vidi sev apkārt, iesaistās koku stādīšanā un cīnās par rajona labiekārtošanu, tas veicina vēl lielāku piederību pilsētai un valstij. • Mums patīk dalīt sabiedrību kastās (nacionāli, sorosīti u.c.). Bet jāmācās pieņemt, ka sabiedrība mainās, ka cilvēks var mainīt ideoloģijas, vērtības. • Organizācijā (biedrībā) viens otru ciena un saprot. Ir patīkama attieksme kolektīvā. Nevienam netiek nosodīts. Organizācija ir vieta kur izteikt savas domas, dalīties savstarpējās ikdienas gudrībās. Nav jājūtas neērti. • Dažādi pasākumi, aktivitātes ar pozitīvu pieskaņu, kas vieno nevis šķeļ. Pilsoniski aktīvo sabiedrību veido tas, kas liek cilvēkiem iziet ārpus mājām, veido piederību – Dziesmu svētki, braukt no viena ciema uz otru dziedāt korī. • Vietējie ir personiski jāuzrunā par pasākumiem: „Nāc pats un paņem vienu līdzi.” Jātiecas uz katru cilvēku nevis uz ļaužu masām.
--	---

2. Padomju laika mantojums

Izaicinājums	Risīnājums
<ul style="list-style-type: none"> • Padomju laika cilvēki pēc būtības ir audzināti neaktīvi un tagad ir patēriņa sabiedrība, kas arī nav aktīvi. PSR mantojums - cilvēkiem bail būt pilsoniski aktīviem ikdienā, bail teikt savas domas, jo var būt sekas. Padomju laika mantojums: Nelien ārā no ierakumiem, nebāzies, nebāz galvu ārā, jebko jaunu uztvert kā problēmu, kā izaicinājumi nevis kā iespēju. Nevar gaidīt, kad nomainīsies paaudzes, jo vērtības, intereses, modeļus, „receptes” mēs nododam tālāk. • Stereotipi, sabiedrības uzliktie “rāmji”. Padomju laikos par sabiedriskām aktivitātēm vai nu varēja nokļūt cietumā, vai saņemt prēmiju (komjauniešu aktivitātes). Līdz ar to ir izaugusi paudze, kura uzskata, ka būt aktīvam nav stilīgi – liekas, ja darbojies organizācijā, tu mēģini shēmot, „izsisties”, dari ko negodīgu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cilvēkiem jāklūst drosmīgākiem.

3. Informācijas aprites un sadarbības nepietiekamība

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Ir sabiedrības daļa, kurus nerasniedz nekāda informācija, piemēram, pusmūža vecuma cilvēkus, 50+ (neklusās radio, nelasa, nav soc.tīklos). Viņi varētu būt pilsoniski aktīvi, ja viņus sasniegtu informācija. • Par daudz esam intraverti, uz iekšu vērsti. Nekomunicējam. • Biedrību savstarpējās sadarbības trūkums. Katra pilsoņa savstarpējās sadarbības trūkums. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veicināt dialogu: Nostājaties viens pret vienu, un ne tikai runā, bet arī klausies! Izvērtē un dod atgriezenisko saikni. • Lai risinātu kādu sāpīgu jautājumu vai ideju/tēmu ir par to jārūnā un jādalās. • Dažādo kultūru savstarpējās sarunas. Projektu/pasākumu formātu dažādošana. Piem. lielās konferences, saieti, festivāli, pasākumi, kas vieno nevis šķeļ.

4. Demokrātijas kultūras trūkums/neizpratne

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Šobrīd ir atšķirīga, pat diametrāli pretēja izpratne par demokrātijas jēdzienu. • Demokrātijas kultūra: līderu trūkums, līderisma neesamība vadītājos, sabiedrībā kopumā. • Vēlme diskriminēt – diskriminācijas attaisnošana. Agresivitātes pieņemšanas kā normālu rīcību. Morāli publiskajā telpā ir pieņemami, kad kāds izsaka pieņēmumus, kas ir diskriminējoši. Diskriminētāji nesaprot, ka kādā brīdī paši var kļūt par diskriminētāju. Valsts nestrādā uz diskriminētājiem, nestrādā uz to, ka diskriminēt ir nepieņemami! Nenovērš to, ka diskriminācija publiskā telpā ir pieņemama. • Komunikācijas nespēja – cilvēki neprot sarunāties, pieņemt citu skatījumu. Tiek pieņemts, ka otra puse automātiski sapratīs izteikto domu, vajadzību, pat ja nekas īsti nav pateikts. Tad nu cilvēki saprot kaut ko pa savam. Bet, tur, kur komunikācijā rodas tukšumi, rodas cilvēku pašu radītās versijas (par notikumiem, procesiem, mērķiem, nolūkiem). • Iesprūšana vēsturē - tagadnes un nākotnes nenovērtēšana. Vēlamies atgriezties, kā bija, nesaprotot, kur mēs esam? Un ko tiešām gribam? 	<ul style="list-style-type: none"> • Iemācīt demokrātijas pamatjēdzienu, jēdziena izpratni. NVO - situāciju, simulācijas spēles. Valsts darbiniekiem - administrācijas skolā. • Pilsoniskā aktivitāte, demokrātijas kultūra jāieaudzina jau sākot ar bērnudārzu. Ģimenes kultūra – ģimenēm iesaistīties, nepalikāt malā. Sabiedrības izglītošana visās vecuma grupās. • Rūpīgāk jāpiestrādā pie sava kā tautas pozitīvā tēla. Nav jāiztaisās arī par labākiem. • Demokrātiju veido kopienu līderi. • NVO veicina diskriminācijas mazināšanu, piem., Kuldīgas senioru skola veicina gados vecāku cilvēku diskriminācijas samazināšanu. Skola darbojas senioru pašapziņas celšanai, seniorus mudina nākt laukā. Jaunieši ar īpašām vajadzībām gāja pie pensionāriem un pensionāri mācīja, dalījās ar savām prasmēm. • Sabiedrības informēšana par pozitīvajām lietām. Jāprot pateikt pozitīvais. Jābūt dabīgam līdzsvaram starp labo un negatīvo informāciju. Bet šobrīd ir divas galējības – vai nu pilnīgs negativisms vai populisms. Nav veselīga līdzsvara. Jāsāk ar līderu veselīgo rīcības un domāšanas kultūru. Rezumē – tā kā šobrīd valda noskaņojums „viss ir slikti”, cilvēkos nerodas arī motivācija būt pilsoniski aktīviem, nerada uzticēšanās sajūtu, ka ir vērts tādiem būt. Lai mainītu šo negativismu un neticību, esošajiem sabiedriskās domas veidotājiem (medijiem, līderiem) ir jāsniedz arī iedvesmojošie un pozitīvie stāsti, kā arī pašiem jākomunicē atbilstoši. • Pilsoņiem vairāk jāpiedalās lēmumu pieņemšanā. • Pilsoniski aktīva sabiedrība labāk izprot novadā, pilsētā, valstī notiekošo. Tā saprot, kāpēc ir jāmaksā nodokļi. • Uzticēšanās, iesaiste (piem. iedzīvotāju aptaujas par pašvaldības lēmumu projektiem). Ļoti gudri un niansēti jāinformē sabiedrība, lai tā uztver un saprot, iesaistās. • Pārņemt Tartu pieredzi par līdzdalīgo budžetēšanu. • Tautas vēlētājs prezidents. Varbūt vajadzīga pusprezidentāla valsts, iedzīvotāji paši izvēles prezidentu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mainīt vēlēšanu sistēmu – lielāka nozīme cilvēkiem, ne partijai. Dalītā vēlēšanu sistēma. Mērķis - lai tie, kas tautai nepatīk, netiek ievēlēti. • Nepieciešams pašvaldību referendumu likums. • Tiesības LV pilsoņiem ārvalstīs piedalīties pašvaldības vēlēšanās. • Tiesības jauniešiem vēlēties pašvaldībās no 16.g.v.
--	--

5. Nepietiekams valsts/pašvaldības atbalsts un ne gana labvēlīga vide

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Sabiedrība nedarbojas, jo trūkst labvēlīgi dzīves apstākļi (sociālie, ekonomiskie). • Problēma: visur, kur ir tukša vieta – aizpilda valsts. Ja sabiedrībā ir tukša vieta, kur nedarbojas pilsiniska sabiedrība, to cenšas aiziņemt valsts (piem., interešu aizstāvībā). • Maz/nemaz jūtams valsts atbalsts sabiedrisko organizāciju bāzes veidošanai. • Nepietiekams valsts un pašvaldības atbalsts interešu grupu veidošanai. • Ja nāk ar iniciatīvu, tad pašam arī jādara. Un kad izdara, tad vēl pašvaldība pasaka, ka to izdarījusi (pati). • Ideju projektu apturēšana, atbalsta trūkums, nenovērtēšana. Ir bijuši gadījumi, kad uzsāktais tiek apturēts. • Trūkst projektu normālām (ne soc. riska) iedzīvotāju grupām. Bieži tiek radītas iespējas nelabvēlīgām ģimenēm vai narkotiku atkarīgajiem, tādējādi aizmirstot par citiem – „normālajiem” cilvēkiem. Sociālā nevienlīdzība. • Mikro un makro līmeņi – piederība rodās ne makro lietām, bet gan mikro. Jo lielākas mēroga konkurss, jo vairāk lielo naudu noslauks lielākie. Nauda ir instruments. Kurš no visiem naudas instrumentiem rada lielāko piederību? Kādi ir mērķi, kurus uzdevumus realizēt, kādas ir mērķa grupas? Kāda ir atskaišu sistēma? Vienmēr ir cena – cik liela? • Neskaidra mazākumtautību biedrību nākotne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lai veidotos interešu grupas, kas spēj darboties nepieciešams pašvaldības un valsts atbalsts. • Motivācijas sistēmas: • Ja esi bijis aktīvs, iestājoties augstskolā piešķir stipendiju. • Pašvaldībās – ja esi aktīvs, vāc punktus, pēc tam piešķir dāvanīgas. • Ir nodokļu atvieglojumi vecākiem, kuru bērni iesaistās organizācijā. • Tā kā cilvēki ir dažādi un intereses (tas kas vieno) ir dažādas, tad organizācijām un kopienām jāsniedz finansiāls atbalsts dažādiem pasākumiem – vajag iespēju un aktivitāšu dažādību. • Vietējās pārvaldes atbalsts interešu kopām un NVO. Resurss, ko var izmantot organizācijas, cilvēki. Atbalsts sabiedrisko iniciatīvu organizēšanai, kopienu iniciatīvu atbalstam finansējums. Dažādi cilvēki ies ārā, komunicēs, iesaistīsies. • Iespējas piedalīties projektos – piesaistīt finansējumu pasākumiem. Atbalsts NVO. Projekti (finansējums) sabiedrības saliedēšanai. Dalīties ar idejām, nest tālāk medijos Latvijas mērogā. • Projekti, kas ir vērsti uz sabiedrību, NVO + pašvaldības sadarbības projekti (kopā). • Mikrofinansējums mazām idejām, lai kaimiņi var savā starpā tikties, svinēt, sarunāties, iepazīties – lauzt stereotipus. • Pilsoniski aktīvas sabiedrības veidošanai labs līdzeklis ir Projektu konkursi, apmācības utt., kuri tiek realizēti ar reģionālo resursu centru palīdzību. Ministrijai vairāk jāuzticas reģionālajiem resursu centriem (iedot viņiem naudu). • Vide, vietas, kur cilvēkiem satikties, socializēties.

6. Droša informatīvā telpa

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Mediju konteksts – kā ceturtā vara ir ļoti atbildīga par saturu. Medijiem nav kontroles. Žurnālistiem ir milzīga vara, ar kādām metodēm tie strādā. Vajadzīgs mediju ētikas kodekss (nevis žurnālistu). Problēma - kur beidzas satura izklāsts un sākas 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktualizēt žurnālistikas darba kvalitāti un ētiku. • Sabiedriskā pasūtījuma veidošanā NEPLP organizēt diskusijas ar iedzīvotājiem reģionos, lai apzinātu sabiedrībai aktuālos/sāpīgos jautājumus, kurus iekļaut sab.mediju saturā.

<p>propaganda. Žurnālistu kvalifikācija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maldu ziņas, tenkas, viltus ziņas, maldinoša publicitāte, kas grauj uzticību. • Masu mediju saturs nav izaugsmi veicinošs. • Neuzticēšanās nacionāla mēroga medijiem. Nacionālie mediji maina interviju tekstus. • Latvijā dzīvojošs krievs dzīvo divās pasaulēs – strādā kolektīvā, kur runā latviski, bet mājās skatās krievu raidījumus, krievu televīziju. Šie cilvēki balso un domā citādāk. Nekvalitatīvas ziņas krievu valodā. • Patērējot mediju saturu trūkst kritiskās domāšanas. • Augsts konspiratīvās domāšanas līmenis sabiedrībā, kas mijiedarbojas ar nepietiekamu pieredzi un pasaules redzējumu. To, savukārt, rada zems kritiskās domāšanas, medijpratības līmenis, t.sk. nepietiekams mūsdienu pasaules izpratnei nepieciešamās izglītības un prasmju trūkums. Konspiratīvā domāšana iet roku rokā ar zemu izglītību. 	<ul style="list-style-type: none"> • Palielināt finansējumu – žurnālistam iespēja pārbaudīt ziņas, intervēt klātienē nevis pa telefonu. • Uzlabot un daudzveidot Latvijas krievvalodīgos sabiedriskos medijus. • Palielināt kritiskās domāšanas un medijpratības apguves, izpratnes iespējas. • Kritiskās domāšanas un medijpratības attīstība – prast atlasīt un analizēt informāciju.
---	---

5. tēma: Migrācija/imigrācija

Dalībnieku vispārējas atziņas par izaicinājumiem:

- Piespiedu (sociālekonomiskā stāvokļa spiediens) migrācija (lauki -> pilsēta, Latvija -> ārzemes).
- Migrācijas rezultātā rodas vides degradācija (uzpūstā Rīga, tukšie lauki).

Dalībnieku vispārējas atziņas par risinājumiem:

- Lai mazinātu iekšējo migrāciju valsts līmenī – jāpārskata finansējuma sadale par labu kritiskajām zonām, pierobežām, piekrastēm, attāliem reģioniem (solidaritāte).
- Ierobežot importa lauksaimniecības produkciju – lai atjaunotu ražotnes. Valsts atbalsts mazajām lauku saimniecībām (līdz 50 ha).
- Veidot dzīvesvietu un darbavietu politiku.

Visu diskusiju vienojošie tematiskie izaicinājumi un risinājumi:

1. Negatīvi pieņēmumi (stereotipi)

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none">• Lielā saistība ar reliģiju. Politika nav līdz galam atdalīta no reliģijas. Reliģisko organizāciju ietekme uz sabiedrisko domu.• Radikālisms un nezināšana par citām kultūrām. Migrācija/imigrācija - tēma, kurā viegli kurināt naidu.• Stereotipi – gan par tiem, kas nonāk Latvijā no citām valstīm (bandīti noziedznieki, radikāli noskaņotie), gan par tiem LV iedzīvotājiem, kas dodas prom (lasīt zemenes, sēnes, mazkvalificēts darbs). Visi kas iebrauc vai aizbrauc ir savā ziņā zemākas klases cilvēki kā tie, kas paliek.• Pastiprināta imigrācija varētu būt drauds Latvijas drošībai. Labi, ka Latvija ir nabadzīga, jo imigranti šeit negrib nākt, dzīvot. Imigranti vairo noziedzības līmeni.• Asociējas ar bēgļiem kas dod negatīvo 'auru'. Bet problēma ir cita: Ja Latvijā nebūs jaunpieņacēju, tad nebūs nodokļu maksātāju (piem, pensijai). Blakus ir valstis, no kurām var dabūt ekonomiski aktīvus cilvēkus, kuriem tur nepatīk dažādu apstākļu dēļ. Mēs varam šeit [Latvijā] dabūt augsti kvalificētus darbiniekus (pim., IT speciālistus) no eiropeiskām valstīm - līdzīgām kultūrām (piem., no Krievijas). Kā viņus dabūt? Kā pievilināt?	<ul style="list-style-type: none">• Stereotipu mazināšanai vienīgais, ko var darīt, ir izglītēt sabiedrību ar pozitīviem piemēriem. Šis uzdevums vairāk attiecas uz medijiem, laikrakstiem, sociālajiem medijiem. Medijos strādājošajiem padziļināt izpratni par viņu izmantoto metožu un rīku, sagatavojot materiālu, ietekmi uz cilvēku stereotipu veidošanu (piem., Mucenieku filmēšana no ārpuses TV sižetos, kad nav klājamā materiāla, kas ir nemīlīga ēka, lēnām rada pārlicību cilvēkos, sajūtu, ka no tur dzīvojošajiem ir jāuzmanās)• Jāsaprot, ka globalizācija notiek un no tā neizvairīsimies.• Junpieņacējus ir jānovērtē, jo viņi ir gatavi mainīties, riskēt.• Stāstīt, ka migrācija / imigrācija ir normāls process. Nevis izslēgt negatīvo, bet parādīt arī pozitīvo stāstu. Mēs katrs kādreiz esam bijuši kaut kur jaunpieņacēji.• Uzrunāt mūsu (Latvijas) migrantus, veidojot pozitīvāku attieksmi pret migrantiem caur savējiem [migrantiem], pieredze.• Imigrāciju uztvert kā risinājumu ne draudu. LV pārāk daudz gan medijos gan kopienās runājam par to, cik slikti ir tie cilvēki, kas ieceļo pie mums, bet neaizdomājamies par mūsu iedzīvotājiem, kas citur ir tādi paši imigranti. Izglītojošais aspekts.• Jaunpieņacēju skaitu jāregulē, lai nepazaudētu sevi. Latvijā vienkāršās darba vietas nevajadzētu aizpildīt ar osmaņiem, azerbaidžāņiem.

2. Uzticēšanās trūkums un bailes no svešā

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • PMLP process ir tik sarežģīts, ka rada nepārprotamu signālu – mēs (valsts) neuzticamies. • Mēs esam margināli. Latvieši maz atšķiras no citām postpadomju sabiedrībām. Piemēram austrumvācija – arī raksturīgs radikāls nacionālisms. Jo sabiedrībai ir negatīva pieredze – ja valsts uzspiež un sabiedrībai jāpieņem, tad nekas nesanāks. • Tolerance pret ienācējiem dažkārt ir tikai formāla. • Kurzemieki ir noslēgti. Latvieši ir intraverti. Jaunpienācējiem iejusties ir grūti. Attieksme nav pretimnākoša. Vietējie ļoti ilgi vēro līdz pieņem. Daudz kas atkarīgs no ienācēja personības. • Mazpilsētas bailes no svešā, kas pārvēršas rasistiskā naidā. Liepājā ir zināmas rasisma pazīmes. • Latvijā trūkst atvērtības dažādībai. Lai spētu cienīt citas kultūras. Kultūras atšķirība (relīģija, pamatvērtības) kā draudi. Ir nepietiekamas zināšanas par dažādām tautībām, kultūrām. • Latviešu mentalitāte nav atvērtība, uzticēšanās un sadarbība. Mums ir monotona kultūra. Esam arī mācīti būt individuālisti. • Sabiedrības kopumā ļoti negatīvi noskaņota pret migrantiem, tajā pašā laikā tolerē tautiešiem, kas ir migrant citās zemēs. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atvieglot PMLP procesu tiem, kas vēlas atgriezties Latvijā. • Ir jāmainās pašam, lai pieņemtu citādo, tas nav viegli, bet ir interesanti. • Mums ir jāpieņem citādie, jo nevar zināt, vai paši nenonāksim šādas situācijās. • Ja nepazīstamam sniedz atvērtu sirdi un gaišas domas, tad visdrīzāk pretī saņem to pašu. • Organizēt kultūras apmaiņas aktivitātes. Pieredzes apmaiņas. • Izstrādāt pasākumu kopumu kā informēt par dažādām tautībām, kultūrām.

3. Informācijas un atbalsta trūkums

Izaicinājums	Risinājums
<ul style="list-style-type: none"> • Informācijas nepieejamība – publiskas informācijas trūkums, iebraucējs nezina, kur kas ir pieejams. • Trūkst atbalsta ienācējiem (pašvaldībās). Labi, ka ir cilvēki, kas palīdz iejusties, iepazīstina ar pilsētu. • Ceru, ka jaunpienācēji atrod veidus, kas iepazīstinātu ar vietējo vidi, bet šobrīd liekas, ka nav institūciju, kas laipni uzņemtu jaunpienācējus. • Politiskie lēmumi (arī pašvaldībās) vairāk ir pret ienācējiem, lai arī ir vēlme palielināt iedzīvotāju skaitu, politiski tas netiek veicināts. • Iebraucējiem latviešu valodas nezināšana apgrūtina komunikāciju. Vietējiem grūti komunicēt ar ārzemniekiem. • Reemigrējušajām ģimenēm/bērniem ir problēmas integrēties skolas mācību procesā un ir ļoti sliktas valodas zināšanas (viņi runā angļiski). Pedagogiem strādāt ir grūti. • Reemigranti ir privilēģētākā stāvoklī nekā vietējie (īpaši bērni). Piemēram, nav godīgi, ka bezmaksas vasaras nometne paredzēta tikai reemigrantu bērniem un nevar piedalīties arī citi bērni. Šāda situācija rada sabiedrības šķelšanos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunpienācēja: “Viss bija no manis pašas atkarīgs – eju runāju, prasīju. Ja sēž mājās un dusmojas, tad nekas nenotiks.” • Jaunpienācējiem būtu jāpalīdz integrēties, jo tas palīdzētu gan viņiem pašiem, gan valstij, kurā viņi iebrauc. Vietējie ir gatavi pieņemt jaunpienācēju, ja viņš vēlas būt pieņemts un ir gatavs integrēties. • Iespējas atrast kādu no savas valsts, kurš palīdzētu iejusties Latvijā. • Iesaistīt sabiedrības aktivitātēs – organizācijās, pasākumos. Žurnāls ar visiem pilsētas notikumiem mēnesī – uzzināt kur un kā iesaistīties. • Mēs sagaidām ka jaunpienācējs respektē mūsu kultūru. Domas un sajūtas par jaunpienācēju uzņemšanu ir pozitīvas, ja jaunpienācējs interesējas, ciena manu kultūru, viņam ir vēlme integrēties. Jaunpienācēji ir veselīgs katalizators sabiedrības vērtībām un noskaņojumam – jaunpienācēji vajadzīgi, lai kopiena spētu uz sevi paskatīties no malas. • Labi, ka skolās šobrīd māca sadarboties, ir jauktu grupu darbi.

- Latvijā katrā pilsētā vajag brīvas atmosfēras socializēšanās vietas.
- Paredzēt atbalsta programmas pašvaldībās.
- Ik katrā apdzīvotā vietā padarīt pieejamāku informāciju – ceļu un vietu norādes, informācija internetā.
- Koordinators, atbalsta persona katrā pašvaldībā, kas palīdz ienācējiem/ imigrantiem/ reemigrantiem. Var deleģēt klientu apkalpošanas nodaļai.
- Mentors, atbalsta, uzticības persona ienācējam, kurš palīdz saprast kur un kā iesaistīties, kur ko apgūt/uzzināt.
- Vajag, lai vairāk latvieši atgriežas, lai var šeit uzturēt savu ģimeni. Viņi ir gatavi atgriezties kā darba devēji, kas nozīmē, ka viņi ar savu starptautisko darba pieredzi varētu radīt vairāk darba vietas. Augstāka prioritāte reemigrācijas politikā vajadzētu būt tiem, kuri jau uzreiz var nest vislielāko piensumu politikā – kuri ir gatavi šeit ieguldīties.
- Radīt labvēlīgus apstākļus Latvijas tautas reemigrācijai (arī jauktām ģimenēm)
- Reemigrācijas atbalsta sistēmā atbalstīt arī skolas – finansējot skolotāju individuālo darbu ar konkrēto bērnu. Skolotāju tālākizglītība par darbu ar šādiem bērniem.
- Pasākumi reemigrējušajiem – saliedēt, integrēt skolas un pašvaldības dzīvē, jo bijuši izrauti no ierastās vides.
- Sniegt samērīgu atbalstu reemigrantiem, neaizvainojot vietējos palicējus.
- Valoda kā komunikācijas rīks - skolās vajadzētu krievu, angļu valodas nevis kā izvēles, bet abas.
- Angļu valodas zināšanas visiem arī mazajās pilsētās un ciemos.
- Bezmaksas latviešu valodas kursi, apmācības.